

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА

2024 р.

ПРОГРАМА

**фахового випробування для 2024 року вступу
до Одеського національного університету імені І.І.Мечникова
для отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти
в галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки
за спеціальністю 053 «Психологія»**

Затверджено рішенням Вченої ради
факультету психології та соціальної роботи

ОНУ імені І. І. Мечникова

протокол № 6

від «24» квітня 2024 року

Декан ФПСР

Лариса ДУНАЄВА

Одеса

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного фахового випробування розроблена для абітурієнтів спеціальності 053 Психологія другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, складена на підставі змісту Програми предметного тесту з педагогіки та психології Єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК 7 (Наказ Міністерства освіти та науки України від 01.04.2024 р. №426)

Мета вступного фахового випробування – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок, рівня сформованих компетентностей, яких набули вступники під час навчання на освітньому рівні бакалавра/спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 053 Психологія в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Програма вступного фахового випробування включає опорні питання провідних змістових модулів (тем), що складають базову структуру навчальних курсів «Педагогіки», «Психологія».

Форма проведення вступного фахового випробування – письмова (екзаменаційний тест).

Критерії оцінювання

Вступне фахове випробування складається з 50 тестових завдань закритого типу із вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань пропонуватиметься 4 альтернативних відповіді (А, Б, В, Г).

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 2 тестових балів:

- 2 бали, якщо вказано правильну відповідь;
- 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді на завдання не надано.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту для вступних випробувань – 100 балів.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки), він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел, абітурієнт, на вимогу членів предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку. Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин в зазначений у розкладі час, до участі в подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

Мінімальний тестовий бал – 12 балів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЧАСТИНА I. ПСИХОЛОГІЯ

Розділ 1. Основи психології

1. Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології. Психічні явища як предмет психології.
2. Основні категорії психології: психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ.
3. Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.
4. Процес розвитку особистості. Біологічні (вродженість, спадковість) соціальні (соціалізація, середовище, діяльність та виховання) чинники та закони психічного розвитку особистості.
5. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».
6. Вікова періодизація психічного розвитку особистості (за Е.Еріксоном). Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі.
7. Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості. Мотивація навчальної діяльності.
8. Закономірності психічного розвитку особистості учня.
9. Соціалізація особистості: сутність, етапи (первинна, вторинна), механізми (адаптація, інтеграція). Суб'єкти (сім'я, формальні та неформальні групи однолітків) і агенти (освіта, традиційні ЗМІ та нові медіа: Інтернет, соціальні мережі) соціалізації.
10. Поняття ресоціалізації. Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи. Цілі життя. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

Розділ 2. Історія і теорія психології

1. О.Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.
2. Психологія як наука про безпосередній досвід: В.Вундт
3. Г.Еббінгауз: закони пам'яті. Крива забування Г.Еббінгауза.
4. Психоаналітична теорія З.Фрейда. Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Етапи психосексуального розвитку особистості. Механізми психологічного захисту особистості.
5. Індивідуальна психологія А.Адлера. Комплекс меншовартості.
6. Аналітична психологія К.-Г.Юнга. Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого.
7. Нейрофрейдизм (Е.Фромм, Е.Еріксон). Класичний біхевіоризм (Дж.Уотсон, І.Павлов, Г.Скіннер) та необіхевіоризм (А.Бандура). Гуманістична психологія (А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл, І.Ялом). Генетична психологія Ж.Піаже.

8. Ідеї педагогічної психології у працях С.Балея.
9. Теорія вчинку В.Роменця.

Розділ 3. Методи дослідження у психології

1. Наукові дослідження у психології: різновиди, проблеми, мета, завдання, об'єкт, предмет
2. Програма дослідження: структура, вимоги до її складання та етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.
3. Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування.
4. Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність
5. Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача.
6. Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення.
7. Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку.
8. Метод опитування. Анкетування (поштові, пресові, он-лайн, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та до формулювання питань. Інтерв'ювання.
9. Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедура експертного опитування.
10. Соціометрія: процедура застосування та інструментарію (анкета, шкала)
11. Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів. Контент-аналіз.
12. Вимірювання: визначення, види, рівні.
13. Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз.
14. Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

Розділ 4. Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості.

1. Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні й пасивні, явні й латентні). Соціальна позиція особистості.
2. Стать і гендер. Маскулінність. Фемінінність. Андрогінність. Гендерна ідентичність. Кризи гендерної ідентичності. Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.
3. Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності).
4. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А.Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.
5. Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньо особистісний, міжособистісний, внутрішньо груповий, міжгруповий).

- Конфлікти в освітньому середовищі. Стилi поведінки в конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).
6. Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.
 7. Управлінська діяльність. Лідерство, керівництво. Супровід. Типологія лідерства. Стилi керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний). Корпоративна (організаційна) культура.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчу та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Гошовський Я. О. Вікова психологія: методичні рекомендації до практичних занять / Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра педагогічної та вікової психології. Луцьк, 2020. 122 с. [Електронний ресурс] https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18605/3/vikova_pract.pdf
3. Дуткевич Т. Загальна психологія. Теоретичний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с. <https://docplayer.net/74036568-Zagalna-psihologiya-teoretichniy-kurs.html>
4. Копотун М. М. Гендерні та професійні чинники життєвого цілепокладання студентської молоді / М.М. Копотун // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. - Вип. 7. - К. : Геопринт – 2008. - С. 184-195.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2017. 272 с. <https://subject.com.ua/pdf/354.pdf>
6. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка: підручник / [Максименко С.Д., Євтух М.Б., Коваленко В.В., Цехмістер Я.В., Лазуренко О.О.] ; За заг. ред. С.Д Максименко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 584 с.
7. Москаленко В.В. М 82 Соціальна психологія. Підручник. Видання 2ге, виправлене та доповнене – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
8. Москалець В. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk814182%20.pdf>
9. М'ясоїд П.А. Курс загальної психології: підруч. [для студ. ВНЗ : у 2 т.]. Т. 2. К.: Алерта, 2013. 757 с.
10. Приходько Ю., Юрченко В. Психологічний словник-довідник. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
11. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія. К.: Каравела, 2019. 464 с.
12. Сорокіна Л. Є. Мовленнєва маніпуляція та інші види мовленнєвого впливу: термінологічне розмежування понять / Л. Є. Сорокіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2014. - Вип. 8(2). - С. 157-159.

ЧАСТИНА ІІ. ПЕДАГОГІКА

Розділ 1. Основи педагогіки

1. Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки
2. Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток
3. Структура та основні галузі педагогіки
4. Характеристика особистості учня як суб'єкта освітнього процесу.
5. Гра, навчання, праця як види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра.
6. Принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку особистості учня.

Розділ 2. Історія і теорія педагогіка

1. Педагогічна теорія Я.-А.Коменського
2. Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г.Сковороди.
3. Кордоцентризм у психолого-педагогічних поглядах П.Юркевича.
4. «Вільне виховання» в педагогічній системі М.Монтессорі
5. М.Грушевський про українську мову й українську школу
6. Антропоцентризм як провідна ідея творчості К.Ушинського
7. Полікультурність – головний принцип педагогічної позиції М.Драгоманова
8. Г.Костюк про навчально-виховний процес та психічний розвиток учня.
9. Гуманістична педагогіка В.Сухомлинського.
10. С.Френе: школа успіху і радості.
11. Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р.Штайнер).
12. Концепція соціально-особистісного виховання А.Макаренка.
13. Виховний ідеал Г.Ващенко.
14. Система української освіти: принципи, види, рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із законом України «Про освіту» (чинна редакція).

Розділ 3. Методи дослідження у педагогіці

1. Наукові дослідження в педагогіці: різновиди, проблеми, мета, завдання, об'єкт, предмет
2. Основні методологічні характеристики дослідження в галузі освіти (методи, принципи, підходи, концепції, парадигми, технології, науковий апарат).
3. Методи наукового дослідження (сутність, класифікація).

Розділ 4. Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості.

1. Дидактика як теорія освіти і навчання: її сутність, основні категорії. Парадигма освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна).

2. Процес навчання: сутність і зміст, двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна), структурні елементи навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, його результати). Навчання, учіння, научіння.
3. Поняття про базові принципи навчання та їх характеристика.
4. Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності.
5. Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів (сприймання – осмислення – розуміння – узагальнення – закріплення). Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.
6. Методи навчання. Їх характеристика та класифікація за джерелом інформації (словесні, наочні, практичні); характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, пошукові); логікою пізнання (індуктивні, дедуктивні, традуктивні). Загальні вимоги до вибору методів навчання.
7. Засоби навчання: їх ознаки, функції та характеристики. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).
8. Види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, ігрове, дистанційне). Компетентнісний підхід у навчанні.
9. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів: фронтальна, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна.
10. Урок як форма організації навчання. Типи і структура уроків за дидактичною метою. Вимоги до підготовки вчителя до уроку.
11. Активні (соціально-психологічні) форми організації освітнього процесу, їх різновиди: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.
12. Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.
13. Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.
14. Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проектні, проблемні, ігрові, інтерактивні).
15. Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.
16. Сутність і структура процесу виховання, його мета і завдання. Поняття виховного впливу та взаємовпливу.
17. Принципи процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.

18. Зміст процесу виховання. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання. Основні напрями національного виховання (моральне, громадянсько-патріотичне, розумове, естетичне, фізичне, валеологічне, трудове, екологічне, статево-гендерне, правове, економічне)
19. Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво, самовиховання учнів. Концепція особистісно-орієнтованого виховання.
20. Методи виховання. Групи методів: формування свідомості особистості; організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; стимулювання поведінки і діяльності; контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.
21. Форми організації процесу виховання: позаурочна, позакласна та позашкільна вихована робота. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи.
22. Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.
23. Учніське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.
24. Вчитель як суб'єкт професійної діяльності.
25. Особистість вчителя та його педагогічна майстерність.
26. Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.
27. Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфлікту.
28. Управління в системі освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка. Навчальний посібник : Львів : "Новий Світ2000", 2020. 567 с
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с.
3. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с. URL: Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. К. : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник. Центр учбової книги, 2020 380 с.
6. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 100с.

7. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с.
8. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с.
9. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. Київ : КДА, 2018. 400с.
10. Хмельницька О. С. Педагогіка. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2021. 222 с.